

8) Parafia Strzygi w roku 1764

Ówczesną wizytację kościoła pod wezwaniem św. Stanisława, męczennika i biskupa krakowskiego sporządził 29 marca 1764 roku wizytator generalny Symeon Młocki – koadiutor archidiaconatu dobrzyńskiego. Biskupem płockim był w tym czasie Hieronim Antoni Szeptycki. Proboszczostwo parafii w Strzygach obejmował wówczas ks. Kazimierz Melchior.

Do parafii w Strzygach należały w tym czasie następujące wsie: Sumin, Sumówko, Sumińska Wola, Długie, Kozłowiec, Warpalice, Tomaszewo, Tadajewo i Strzygi. W okresie wielkanocnym do komunii świętej przystępowało wówczas 115 osób ze Strzyg, 145 z wsi Długie, 2 z Kozłowca, 55 z Warpalic, 85 z Tadajewa i 179 z Sumówka, Sumina i Sumińskiej Woli. Łącznie spisano 581 katolików. W obrębie parafii nie mieszkał ani jeden Żyd. Luteranami, którzy nie podlegali proboszczowi w Strzygach byli w tym czasie wszyscy mieszkańcy Tomaszewa (12 rodzin), czterech gospodarzy z Kozłowca wraz z rodzinami, młynarz z rodziną ze wsi Długie oraz młynarz z rodziną z młyna nazywanego „*Podborowy młyn*”. Wszystkich protestantów katolicy pospolicie nazywali „*Hollendrami*”.

Zgodnie z rozporządzeniem papieża Klemensa XIII w Strzygach obchodzono dwa odpusty. Przypadały one na pierwszą niedzielę po święcie Przemienienia Pana Naszego Jezusa Chrystusa i po święcie świętego Rocha.

W pierwszych zdaniach wizytacji znajduje się dość obszerna wzmianka o zagrożeniu popadnięcia świątyni w ruinę. Zdaniem wizytatora udało się tego uniknąć dzięki Michałowi Cissowskiemu z Cisowa, skarbnikowi smoleńskiemu, który, jak wynika z aktów wizytacji z 24 października 1753 roku, rozpoczął generalny remont kościoła „*od samych niemal fundamentów*”.

Ołtarze świątyni pod koniec XVIII wieku

W kościele stały wówczas trzy ołtarze „*niedawno zbudowane, jeszcze nie pomalowane i nie pozłoczone, co jednak wkrótce się stanie*”. W ołtarzu wielkim znajdowały się w tym czasie obrazy „*Przemienienia Pana Naszego Jezusa Chrystusa*”, który zamykany był drewniana tablicą „*na której jest odmalowana koronacja Najświętszej Panny Marii przez Najświętszą Trójcę, wyżej zaś w tymże ołtarzu jest odmalowany obraz świętego Stanisława Biskupa i Męczennika, opiekuńczego patrona tego kościoła. Na samym szczycie ołtarza jest wyrzeźbiony posąg świętego Michała Archaniola. Po bokach zaś niżej są wyrzeźbione posągi świętego Józefa i świętego Kazimierza...*”.

Drugi z ołtarzy – Najświętszego Różańca zawierał malowane i zamykane wizerunki Najświętszej Panny Marii, świętego Dominika i świętej Katarzyny Sieneńskiej, „*na tablicy zaś odmalowane Najświętsze Imię Jezus i wizerunek Chrystusa. Wyżej zaś w tymże ołtarzu jest odmalowany obraz świętego Antoniego z Padwy*”.

Trzeci ołtarz – świętego Rocha posiadał „wewnątrz zamknięty odmalowany wizerunek tegoż świętego, na tablicy zaś obraz świętego Mikołaja Biskupa, wyżej zaś odmalowany jest obraz świętego Walentego...”.

Oprócz wspomnianych wyżej ołtarzy, w kościele w Strzygach w roku 1764 stała także ambona „niedawno zbudowana (...) i trwale ustawiona na swoim miejscu”. Podobnie przytwierdzono nową, wyrzeźbioną w kształcie łódki chrzcielnicę „z której boku jest basenik, w którym przechowuje się popioły ze spalonych olejów świętych w kamieniu do tego stosownym i chusteczki, czyli płótna, którymi ściera się namaszczenie...”.

Do ciekawostek można zaliczyć fakt ułożenia w tym kościele w „niedawno” (w porównaniu do roku 1764) kamiennej posadzki wewnątrz kościoła z tak zwanych „flizów”. Część dachu pokryta była nową dachówką. Wewnątrz naprawiono stary chór. Przy drzwiach do kościoła, „wmurowana w murze” stała marmurowa kropielnica do wody. Ponadto „w tymże kościele murowana krypta do grzebania zmarłych rozciąga się przez cały kościół, wzniesiona od pierwszych fundamentów”. Ściany kościoła były pobielone zapewne wapnem, „na których odmalowane krzyże w kręgu z przymocowanymi do nich żelaznymi świecznikami, na których stawia się dwanaście świec na poświęcenie kościoła”.

Wyposażenie i sprzęty kościelne

Podczas sprawowania liturgii świętej, ksiądz mógł korzystać aż z trzech srebrnych kielichów (zapewne na zmianę) – „...jak widać z poprzedniej wizytacji, były tylko dwa, z których jeden był mały i stary, już niemal nie do użytku, z pateną już złamaną, który złotnik wziął za czterdzieści złotych pruskich, przygotowując nowy, do którego teraźniejszy proboszcz dopłacił resztę z pieniędzy kościelnych, co jest zanotowane w rejestrze wydatków kościelnych. Ten kielich srebrny jest i wewnątrz pozłacany, z pozłacaną pateną dobrej wagi...”.

Drugi kielich mszalny został zakupiony przez miejscowego kolatora do ołtarza Najświętszego Różańca. Naczynie było wykonane ze srebra, pozłacane od wewnątrz ze srebrną i również pozłacaną pateną. Zewnętrzna część kielich obwiedziona była srebrną koroną. Podobnie prezentował się trzeci, stary srebrny kielich.

Wota dziękczynne

W roku 1764 w kościele w Strzygach w ołtarzach umieszczono srebrne wota – zapewne dary dziękczynne okolicznej ludności w podzięce za odebrane łaski lub uleczenia. Wota w liczbie dwudziestu jeden sztuk miały postać srebrnych blaszek w różnorodnych kształtach. Tylko trzy wota miały kształt serca, pozostałe były kwadratowe. Każda srebrna blaszka ozdobiona była grawerem. Były tam wizerunki „Ukrzyżowanego z łańcuchem”, „Najświętszej [Panny

Marii]” z klęczącą osobą u jej stóp, Marii piastującej Chrystusa wraz z napisem „*Jezu zmiłuj się nade mną*”, świętej Anny z łańcuchem, imienia Jezus „z literami na nich wyrażonymi: G A i Anno 1699. Inne wota przedstawiały wizerunek NMP wraz z imionami Jędrzej, Jakub, Marcin, Ukrzyżowanego wraz z wizerunkiem ofiarodawcy, anioła, trzymającego szkaplerz, Pannę Maryję na chmurach, która przynosi pomoc z nieba wraz z wizerunkiem ofiarodawcy, świętego Rocha z łańcuchem, Najświętszej Matki Bolesnej, dźwigającej Jezusa zdjętego z krzyża, Matki Bolesnej przebitej mieczem, Najświętszej Panny Maryi trzymającej jedną ręką Jezusa, a w drugiej berło, świętego Walentego. Znalazły się również wota z wizerunkiem konia, wołu, owcy oraz Oka Opatrzności. Zawieszane były również zdjęte z obrazów srebrne korony w liczbie siedmiu sztuk oraz srebrna laska świętego Rocha i dwa małe krzyże.

Radosław Stawski

Na podstawie:

Teksty źródłowe (zebrał Piotr Gałkowski) [w:] P. Gałkowski, K. Grażawski, Strzygi w ziemi dobrzyńskiej (monografia wsi i parafii), Brodnica-Osiek-Rypin 2006.